

Asia: VN/26458/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle mikroliikkumista koskevaksi lainsäädännöksi

Esityksen tavoitteet

Huomiot esityksen tavoitteista

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) suhtautuu myönteisesti esityksen tavoitteisiin turvallisuuden lisäämiseksi, liikkumisen selkeyttämiseksi, liikennesääntöjen yhtenäistämiseksi sekä liikenneonnettomuuksien, pysäköintivirheiden ja liikennejuopumustapausten vähentämiseksi.

Esityksen vaikutukset

Huomiot esityksen vaikutusten arviointia koskevasta luvusta 4.2

KKV:n käsityksen mukaan esitetty vaikutusten arviointi on oikeansuuntainen.

Mikroliikennelupa

Huomiot mikroliikennelupaa koskevista ehdotuksista

Liikenteen palveluista annettuun lakiin ehdotetaan lisättävän uutta sääntelyä mikroliikenneluvasta ja sen myöntämisestä. Esityksen mukaan mikroliikennepalvelun tarjoaminen olisi jatkossa lähtökohtaisesti luvanvaraista. Mikroliikenneluvan myöntäisi se kunta, jonka hallinnoimalla alueella palveluntarjoaja tarjoaa ajoneuvoja vuokralle. Esityksessä mikroliikennepalvelulla tarkoitetaan kaupallista tai julkisesti järjestettyä liikennepalvelua, kuten esimerkiksi kaupunkipyörien, kevyiden sähköajoneuvojen ja muiden mikroliikkumismuotojen tarjoamista kuluttajien käyttöön.

Esityksen tavoitteena on luoda mikroliikkumista (muun muassa sähköpotku-laudat) ohjaavaa lainsäädäntöä sekä antaa kaupungeille ja kunnille työkalut mikroliikkumisen hallintaan, sillä kunnilla ei ole nykyisin mahdollisuuksia ohjata kunnan alueella tapahtuvaa mikroliikkumista riittävän tehokkaasti. KKV toteaa, että esitys voidaan nähdä liikenneturvallisuuden ja esteettömyyden kannalta tarpeellisena.

KKV pitää ongelmallisena, että esityksen mukaan toimilupaviranomainen olisi kunta, joka samalla voisi toimia myös mikroliikennepalvelujen tarjoajana. KKV huomauttaa, että taloudellista toimintaa harjoittavat toimijat, riippumatta niiden omistajuudesta, sijainnista tai oikeudellisesta muodosta, eivät saisi olla vastuussa niiden markkinoiden sääntelemisestä, joilla ne tällä hetkellä tai mahdollisesti kilpailevat (OECD:n kilpailuneutraliteettisuositus, OECD/LEGAL/0462). KKV toteaa, että viranomaisen ja markkinatoimijan roolit tulisi sääntelyssä pitää erillään, jotta ei syntyisi kilpailuneutraliteetti-ongelmia.

Kunnan hallinnoiman julkisen katutilan hinnoittelu ja tarjonta on yksi keskeinen mikroliikkumisen markkinoiden kilpailuun vaikuttava tekijä. KKV toteaa, että jos kunta itse tuottaa mikroliikkumisen palveluja markkinoilla, syntyy sille esityksen perusteella kaksoisrooli, mikä voi vaarantaa julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan kilpailuedellytysten tasapuolisuuden.

Kunta ei esityksen mukaan joutuisi hakemaan mikroliikennelupaa eikä siten ilmeisesti myöskään maksamaan toimilupamaksua. Kunta voisi näin ollen saada markkinoilla toimiessaan etua, jota sen yksityiset kilpailijat eivät voisi saada, mikä vaarantaisi kilpailuneutraliteetin. KKV pitää myös ongelmallisena, että ehdotettu sääntely antaisi kunnalle mahdollisuuden asettaa mikroliikennelupa-ajoneuvojen käyttöä koskevien anonymisoitujen tietojen jakamisesta kunnalle lupaehtojen noudattamisen valvomiseksi. KKV huomauttaa, että on mahdollista, että ajoneuvojen käyttöä koskevia anonymisoituja tietoja voitaisiin hyödyntää myös kunnan mikroliikennepalvelutarjonnassa, joka kilpailee yksityisten tarjoamien mikroliikennepalvelujen kanssa. Tämä voisi vääristää kilpailua julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välillä kilpailulain 4 a luvussa tarkoitetulla tavalla.

KKV huomauttaa, että jos kunta harjoittaa viranomaistoimintaa ja tarjoaa samalla itse mikroliikenteen palveluja markkinoilla, edellyttää kilpailulain 30 d § lähtökohtaisesti markkinatoiminnan eriyttämistä kirjanpidossa.

Kilpailuneutraliteetti voidaan turvata parhaiten edellyttämällä, ettei lupaviranomainen itse voisi tarjota EU:n palvelusopimusasetuksen (PSA) ulkopuolelle jääviä mikroliikkumisen palveluja markkinoilla, vaan toiminta olisi mahdollista vain viranomaistoiminnasta rakenteellisesti eriytettyssä yksikössä, käytännössä tätä varten perustetussa yhtiössä. Tällöin kunnan toimintaan voitaisiin soveltaa samaa toimilupasääntelyä kuin yksityisiinkin toimijoihin. Tällöinkin on tarpeen arvioida erikseen, voidaanko valvontaviranomaisen luottaa toimivan objektiivisesti suhteessa sen määräysvallassa olevan yhtiön toiminnan lainmukaisuuden arviointiin.

KKV huomauttaa, että kuntien kilpailutilanteessa markkinoilla harjoittama toiminta on jo nyt kuntalain 126 §:n nojalla lähtökohtaisesti siirrettävä osakeyhtiöön, osuuskuntaan, yhdistykseen tai säätiöön, ellei jokin kuntalain yhtiöittämispoikkeus sovellu tilanteeseen. Osana kuntalain 126 §:n soveltamista on arvioitava tapauskohtaisesti, tapahtuuko kunnan harjoittama toiminta kilpailutilanteessa markkinoilla ja soveltuuko siihen mikään yhtiöittämispoikkeus. Kuntalain

yhtiöttämisvelvoite ei kuitenkaan riitä ratkaisemaan kaksoisroolin aiheuttamia ongelmia tilanteessa, jossa jokin kuntalain yhtiöttämispoikkeus soveltuu, joten KKV pitää tärkeänä, että esitettyyn sääntelyyn lisätään nimenomainen velvoite rakenteellisesti eriyttää tämä toiminta.

KKV toteaa, että esityksen jatkovalmistelussa tulisi selvittää myös yksityisten oikeussuojakeinoja. Esityksen mukaan, vaikka kunta ei olekaan velvollinen hakemaan mikroliikennelupaa, on kunnan noudatettava toiminnassaan samoja lupaehtoja, joita palveluntarjoajille on asetettu. Esityksen perusteella ei kuitenkaan ole selvää, mitä oikeussuojakeinoja yksityisillä toimijoilla olisi, jos kunta ei noudata asettamiaan lupaehtoja itse harjoittamassaan toiminnassa lainsäädännön mukaisesti. Tasapuolisten kilpailuedellytysten turvaamiseksi KKV pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa tähän kiinnitetään huomiota.

Lisäksi KKV toteaa, että asian jatkovalmistelussa tulisi selvittää myös sellaista vaihtoehtoa, jossa valtion viranomainen (esimerkiksi Traficom) toimisi kunnan sijaan lupa- ja valvontaviranomaisena. Valtion viranomainen kohtelisi lupien myöntämisessä ja lupaehtojen noudattamisen valvonnassa kuntien omistamia ja yksityisiä mikroliikennepalvelujen tarjoajia tasapuolisesti, mutta valtion viranomainen voisi silti noudattaa lupakäytännöissään kunkin kunnan asettamia vaatimuksia ajoneuvojen käyttöön ja lukumääriin liittyvistä lupaehdoista, jotka ovat liikenneturvallisuuden, esteettömyyden tai tien kunnossapidon kannalta tarpeellisia. KKV:n näkemyksen mukaan lupa- ja valvontaviranomaisen tehtävien eriyttäminen kunnalta valtion viranomaisen hoidettavaksi olisi kilpailuneutraaliteetin toteutumisen kannalta paras mahdollinen ratkaisu.

Promilleraja

Huomiot kevyiden sähköajoneuvojen ja moottorilla varustettujen polkupyörien kuljettamisen promillerajaa koskevista ehdotuksista

KKV pitää ehdotuksia kannatettavina, sillä niillä pyritään liikennejuopumustapausten vähentämiseen ja sitä kautta liikenneturvallisuuden parantamiseen.

Liikennevalvonta

Huomiot liikennevalvontaa koskevista ehdotuksista

KKV pitää liikennevalvontaa koskevia ehdotuksia kannatettavina.

Liikenteenohjauslaitteet

Huomiot uusia liikenteenohjauslaitteita (liikennemerkki ja tiemerkinä) koskevista ehdotuksista

KKV pitää liikenteenohjauslaitteita koskevia ehdotuksia kannatettavina.

Ajoneuvolain soveltamisala

Huomiot ajoneuvolain soveltamisalan muuttamista koskevasta ehdotuksesta

KKV pitää ajoneuvolain soveltamisalan muuttamista koskevia ehdotuksia kannatettavina.

Muita huomioita esitysluonnoksesta

Huomiot muista mahdollisista asioista

-

Pääkkönen Jussi
Kilpailu- ja kuluttajavirasto